

28.10.2020

EOAK/3386/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Mikko Eteläpää

HÄTÄKESKUSPÄIVYSTÄJÄN MENETTELY TEHTÄVÄN VÄLITTÄMISESSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli hätäkeskuksen hätäkeskuspäivystäjän menettelyä 1.12.2018.

Kysymys oli hätäpuhelusta, jonka soitti tapahtumapaikalle tullut henkilö havaittuaan luistelemassa olleen kantelijan aviomiehen avantoon pudonneena.

Kantelija katsoi hätäilmoituksen perusteella tehdyn arvion tehtävän kiireellisyydestä ja tehtävän edellyttämistä voimavaroista olleen virheellinen ja hälytyksen tekemisessä viivytellyn aiheettomasti. Kantelijan mukaan hätäkeskuspäivystäjän olisi lisäksi tullut antaa ilmoittajalle ohjausta pelastus- ja elvytystoimenpiteisiin.

Kuolemansyylausunnon mukaan perus- ja välitön kuolemansyy tapauksessa on hukkuminen.

2 SELVITYS

Pyysin asiassa selvitystä ja lausuntoa Hätäkeskuslaitokselta 10.7.2019. Saatujen selvitysten ja kantelijan vastineen johdosta katsoin asian selvittämiseksi perustelluksi pyytää asiassa vielä 22.6.2020 lisäselvitystä ja -lausuntoa.

Asiassa selvityksensä antoivat hätäkeskuspäivystäjä A (28.8.2019 ja 17.7.2020), hätäkeskuspäivystäjä B (25.8.2019) sekä hätäkeskus (28.8.2019 ja 5.8.2020). Hätäkeskuslaitos antoi asiassa lausuntonsa (7.10.2019 ja 24.8.2020). Kantelija antoi myös saatuun lisäselvitykseen vastineensa.

Käytettävissäni on ollut kirjallisen aineiston lisäksi myös tallenteet asiassa soitetuista kahdesta hätäpuhelusta.

3 RATKAISU

3.1 Saadut selvitykset

Hätäkeskuspäivystäjä A kertoo ensimmäisessä selvityksessään hätäpuhelun soittaneen henkilön kertoneen löytäneensä luistelijan kuolleen tuuliavannosta ja yrittäneensä tökkiä henkilöä ilman, että tämä

oli reagoinut. Hätäpuhelun soittaja kertoi, ettei uskalla nostaa itse henkilöä avannosta.

Riskinarvio-ohjeen mukaisesti ensihoidon hälyttämiskriteerit eivät hätäkeskuspäivystäjä A:n mukaan täyttyneet. Ohjeet ohjasivat hälyttämään paikalle poliisin (Ohjeet päivystäjälle; rannalta tai kellumasta löydetty vainaja -> tehtävä poliisille tehtävälajilla 37 [kuollut henkilö]) ja tämän lisäksi hätäkeskuspäivystäjä A hälytti paikalle pelastuslaitoksen kiireelliselle tehtävälle avustamaan poliisia.

Toisessa selvityksessään hätäkeskuspäivystäjä A katsoo, että em. ohjeen kohdan 37 ohje hätäkeskuspäivystäjälle ”Noudata erityistä tarkkavaisuutta ulkoilmassa tai kylmissä olosuhteissa. Muista hypotermia ja harkitse ensihoidon hälyttämistä” ei sovellu tähän tapaukseen, koska tehtävää ei käsitellä henkilön putoamisena avantoon, vaan vedestä kellumasta löydettyä vainajana (henkilön ei ole nähty putoavan avantoon, eikä mahdollinen putoamisajankohta ole tiedossa).

Hätäkeskuspäivystäjä B kertoo saaneensa em. hätäpuhelun soittajan toisen puhelun, jonka tarkoituksena oli varmistaa tapahtumapaikan sijainti soittamalla ”palvelusta, joka antaa koordinaatit tapahtumapaikalle”. Hätäkeskuspäivystäjä B:n mukaan paikkatieto oli yhtenevä jo ensimmäisen soiton perusteella tehdyn hälytyksen tietoihin. Puhelussa ei ollut kysymys paikkatiedon lisäksi muusta.

Hätäkeskuksen ensimmäisessä selvityksessä todetaan, että hätäkeskuspäivystäjä suorittaa aina hätäpuhelussa riskinarvion, minkä perusteella hätäkeskuspäivystäjä välittää tehtävän toimivaltaiselle viranomaiselle. Riskinarvio perustuu viranomaisten antamiin toimialaansa liittyviin tehtävänkäsittelyohjeisiin.

Ensihoidon tehtävänkäsittelyohje on ohjannut siirtymään poliisin tehtävänkäsittelyohjeen kohtaan ”kuollut henkilö”, joka edelleen on ohjannut tehtävän ns. peruskiireellisyyteen (B-kiireellisyys). Lisäksi hätäkeskuspäivystäjä on hälyttänyt myös pelastuslaitoksen, koska poliisilla ei ole kykyä ja mahdollisuutta turvalliseen avannosta noutamiseen.

Hätäkeskus katsoo ensimmäisen hätäpuhelun vastaanottaneen hätäkeskuspäivystäjän noudattaneen hätäpuhelun käsittelyssä voimassa olevia terveys- ja poliisitoimen tehtävänkäsittelyohjeita ja toimineen muutoinkin ohjeiden mukaisesti.

Toisessa puhelussa on hätäkeskuksen mukaan kysymys tapahtumapaikasta eikä uutta riskinarviota suoriteta.

Lisäselvityksessään hätäkeskus toteaa, että kyseisessä tapauksessa ei ole kyseessä jäihin ilmoitushetkellä pudonnut henkilö, tai avunhutoihin järvellä havahtunut ilmoittaja, jonka jälkeen henkilö on löytynyt vedestä, vaan kyseessä on vedestä löydetty henkilö, jota ilmoittaja pitää kuolleena.

Hätäkeskuksen mukaan hätäkeskuspäivystäjä A on ollut riittävän huolellinen tehtävää hoitaessaan ja tehnyt hätäpuhelussa saatujen tietojen perusteella tapahtumaan liittyvät tehtäväkäsittelyohjeisiin liittyvät hälytykset poliisille ja pelastuslaitokselle.

Hätäkeskuslaitoksen ensimmäisessä lausunnossa todetaan muun muassa seuraavaa.

Tapauksessa on kyse useamman kuin yhden viranomaisen ohjeistuksen mukaan arvioitavasta tehtävästä eli ns. moniviranomaistehtävästä. Arvioitaessa tehtävää hukuksiin joutumisena, kyse on terveydenhuollon toimialaan kuuluvasta tehtävästä, jolloin riskinarvio tehdään Terveystoimen tehtäväkäsittely hätäkeskuksessa -ohjeen mukaisesti. Tapahtumahetkellä eri toimialojen ohjeet on ollut yhdistettynä hätäkeskuspäivystäjien työkaluksi eli Moniviranomaisriskinarvio-ohjeeksi MORA.

MORA:n mukaan tehtävälajissa 714 "Hukuksiin joutuminen" kiireellisimmässä tehtäväluokassa tulee jonkin seuraavista kriteereistä täytyä: elvytys käynnissä; nostettu vedestä ja yleistila romahtanut; hukuksissa ollut ja viive alle tunti tai; laitesukellusonnettomuus. Toiseksi kiireellisimmän tehtäväluokan kriteereinä on: nostettu vedestä ja lisäkriteerinä yleistila normaali tai hengitysvaikeutta. Mikään näistä ei tullut kyseeseen kantelun kohteena olevassa tapauksessa.

Hukuksiin joutuminen -tehtävälaji ei yllä olevan johdosta ole tilanteessa johtanut hälyttämiseen, vaan tapauksessa on katsottu olevan kyse kellumasta löytyneestä vainajasta. Tällöin tehtäväkäsittelyohje ohjaa ilmoituksen käsiteltäväksi poliisin toimialaan kuuluvana tehtävänä 37 "Kuollut henkilö". Käytännön syistä myös pelastustoimi on hälytetty tehtävälle. Hätäpuhelun alusta siihen hetkeen, jolloin tehtävä välitettiin ja vastuu tehtävän hoitamisesta siirtyi poliisille, kului aikaa noin kuusi minuuttia. Pelastuslaitos hälytettiin ja vastuu tehtävän hoitamisesta siirtyi 11 minuuttia hätäpuhelun alusta.

Hätäkeskuslaitos toteaa, että avannossa ollut henkilö ei ole reagoinut "tökkimiseen". Hänen ei ole nähty putoavan avantoon eikä avunhautoja ole kuultu. Mikään ei viittaa siihen, että vedenvaraan joutuminen olisi tapahtunut aivan hetki sitten. Näin ollen ilmoittajan kertomaa siitä, että henkilö on kuollut, ei voida suoraan kyseenalaistaa.

Lausunnossa todetaan, että terveystoimen toimialan antaman ohjeistuksen mukaisesti puhelinelvytysohjeet annetaan vain kiireellisimmän kiireellisyysluokan tehtävässä. Tämän johdosta tilanne ei johtanut myöskään elvytysohjeiden antamiseen.

Hätäkeskuslaitos korostaa, että hyvin harvoin hätäpuhelun aikana on saatavissa ammattilaisten arviota avuntarvitsijan tilasta. Tehtäväkäsittelyohjeet perustuvat niihin havaintoihin, joita avuntarvitsijat itse tekevät tilastaan tai joita sivulliset tekevät avuntarvitsijan tilasta muussa roolissa kuin ammattihenkilönä. Tehtäväkäsittelyohjeet on rakennettu siten, että maallikkohavaintojen perusteella hätäkeskuspäivystäjän

toimialan antaman ohjeistuksen mukaan tekemällä riskinarviolla saadaan paras mahdollinen apu hälytetyksi paikalle oikea-aikaisesti.

Hätäkeskuslaitos katsoo, että ensimmäisen hätäpuhelun vastaanottanut hätäkeskuspäivystäjä on noudattanut tapahtumahetkellä voimassa ollutta riskinarvio-ohjeistusta. Vaikka toisen hätäpuhelun vastaanottanut hätäkeskuspäivystäjä ei ole tehnyt uutta riskinarviota, tällä seikalla ei ole ollut vaikutusta tilanteessa hätäkeskuspalveluiden saatavuuteen, koska soiton syynä ei ole ollut muuttunut tilanne, vaan ainoastaan ilmoittajan käsityksen mukaan aiempaa varmempien koordinaattien antaminen.

Lisälausunnossaan Hätäkeskuslaitos toteaa seuraavaa:

Hätäpuhelussa ilmoittaja on kertonut tuuliavannossa olevan luistelijan, joka ilmoittajan käsityksen mukaan on kuollut. Elottomuutta ilmoittaja on perustellut sillä, että tönnittyään kuolleena pitämäänsä luistelijaa, ei tämä ollut reagoinut mitenkään.

Terveystoimen tehtävänkäsittelyohjeen mukaan vähintäänkin yhtenä tilanteeseen soveltuvana avainsanana voidaan hätäilmoituksesta ilmenneiden tietojen mukaan pitää "Hukkuminen", jota kuvataan seuraavasti: "On ollut tai on edelleen veden alla". Kyseisen tehtävälajin A-kiireellisyysluokassa on yhtenä kriteerinä "Veden alla" ja tälle lisäkriteerinä "viive alle tunti".

Hätäpuhelussa ei ole selvinnyt veden varaan tai veden alle joutumisen tarkempi ajankohta. Ei voida siis varmuudella todeta, onko viive ollut alle vai yli tunnin. Hätäkeskuslaitos katsoo, että hätäpuhelussa olisi tullut ainakin pyrkiä selvittämään veden varaan joutumisen tarkempaa ajankohtaa, kuten terveystoimen tehtävänkäsittelyohje kyseisen avainsanan kohdalla ohjeistaa. Ilmoittajalle esitettävät kysymykset esimerkiksi avantoon mahdollisesti johtavista jäljistä, mahdollisista aiemmista havainnoista avannosta löytyneeseen liittyen tai tiedustelut elottomana löydetyn ja hukuksissa olevan ulkoisista kuolemanmerkeistä (kynärnivelen jäykkyys, mätänemistila tms.) voisivat tietyissä olosuhteissa edes joltain osin auttaa tapahtuma-ajan arvioinnissa ja tilanteeseen sopivan hälytyspäätöksen tekemisessä.

Tehtävälajissa "Hukkuminen" on annettu hätäkeskuspäivystäjälle ohjeet rannalta tai kellumasta löytyneen vainajan osalta. Näissä tilanteissa kyseessä olisi poliisille kuuluva tehtävä, 37 kuollut henkilö. Poliisin tehtävälajikohtaisissa ohjeissa tehtävälaji "37 kuollut henkilö" kuvataan seuraavasti: "Kuolleena löydetty henkilöt, joilla havaittavissa kynärnivelen jäykkyys tai mätänemistila. Luonnolliset kuolemat, myös todennäköisesti itsemurhan tehneet, esim. hirttäytyneet."

Hätäpuhelun riskinarviossa ei ole ilmennyt kuolleen henkilön kyynärnivelen jäykkyys tai mätänemistila. Myöskään mitään muita niin sanottuja sekundaarisia eli toissijaisia kuolemanmerkkejä ei hätäpuhelussa ole tullut ilmi. Näin katsottuna hätäpuhelussa ilmenneiden tietojen perusteella kyseessä ei olisi poliisille kuuluva 37 kuollut henkilö - tehtävä tai ainakaan hätäpuhelussa ilmenneet tiedot eivät täytä kyseisen tehtävän kriteeristöä.

Hätäpuhelun tietojen perusteella riskinarviota voidaan tarkastella myös terveystoimen ”700 Eloton” tehtävälajin kautta. Tässä tehtävälajissa etenkin B-kiireellisyysluokan kriteerit ”Elottomuuden kesto yli 20 minuuttia” ja lisäkriteeri ”kyynärnivel ei jäykkä” tai ”Löydetty eikä tietoa elottomuuden kestosta” ja ”kyynärnivel ei jäykkä” voisivat tulla kyseeseen riskinarviota suorittaessa.

Terveystoimen tehtävänkäsittelyohje toteaa ohjeen käyttöperiaatteesta seuraavasti: ”Pääpiirteissään, jos yksikin kiireellisyyslaatikon kriteeri toteutuu, kyseisen laatikon kirjain (A, B, C, D) määrää tehtävän kiireellisyyden. Kriteereillä voi olla yksi tai useampi lisäkriteeri, joista jokin pitää toteutua varsinaisen kriteerin lisäksi, että se voidaan valita.”

Hätäpuhelussa on selvinnyt, että tuuliavannosta on löytenyt luistelija, jota ilmoittaja on pitänyt elottomana. Hätäpuhelussa ei puolestaan ole selvinnyt se, milloin luistelija on joutunut veden varaan tai miten pitkään tämä on mahdollisesti ollut eloton. Siten käsillä olevassa tehtävässä voitaisiin katsoa täyttyvän terveystoimen ohjeiden mukaisesti ensihoidon tehtävä 700 Eloton ja tämän B-kiireellisyysluokka, ”löydetty eikä tietoa elottomuuden kestosta”. Edellä kerrotun kriteerin lisäkriteerinä on kuitenkin määritelty ”kyynärnivel ei jäykkä”. Kun hätäpuhelussa ei ole selvinnyt kyynärnivelen jäykkyys, nousee kysymykseksi se, kuinka tämän kaltaisissa tilanteissa ohjetta tulisi tulkita. Tuleeko kyynärniveltä, jota elottomalta ei ole päästy kokeilemaan, pitää jäykkänä vai ei jäykkänä? Tähän kysymykseen hätäkeskuspäivystäjää koskevat ohjeistukset eivät anna suoraa vastausta.

Hätäkeskuslaitos katsoo, että hätäpuhelun riskinarviossa olisi tullut ainakin pyrkiä selvittämään veden varaan joutumisen ajankohtaa. Se, olisiko veden varaan joutumisen ajankohtaa kyetty lisäkysymyksin edes jossain määrin selvittämään, on jälkikäteen vaikeaa arvioida. Myös vedestä löydetyn luistelijan elottomuuden varmistamiseksi ja elottomuuden keston arvioimiseksi olisi ollut ohjeiden mukaista, että hätäkeskuspäivystäjä olisi ohjeistanut ilmoittajaa kokeilemaan tämän kyynärnivelen jäykkyyttä. Edellä todetut selvitykset olisivat mahdollisesti selkeyttäneet ja luoneet paremmat perusteet oikean tehtävälajin

valinnalle. On toki myös muistettava ilmoittajan oma turvallisuus eikä annetuilla ohjeilla tulisi saattaa ilmoittajaa itseään vaaraan, kuten joutumista kylmän veden varaan.

Hätäkeskuslaitos katsoo, että ohjeistus tämän kantelun kaltaisessa tilanteessa on hätäkeskuspäivystäjää ajatellen ainakin jossain määrin epäselvä ja tulkinnanvarainen oikeaa tehtävälajia valittaessa. Käsillä olevan tapauksen kautta nousseet terveystoimen tehtävöohjeiden tulkintaan liittyvät kysymykset, kuten edellä kerrottu kyynärnivelen jäykkyyttä koskeva tulkintaongelma, tullaan Hätäkeskuslaitoksen toimesta saattamaan Hätäkeskuslaitoksen sekä terveystoimen yhteistoimintaa kehittäväns ensihoitojaoksen tietoon mahdollisten toimenpiteiden arvioimiseksi.

Kysymykseen tehtäväkoodin 37 kuollut henkilö ja siinä hätäkeskuspäivystäjälle annetun ohjeen ”Noudata erityistä tarkkaavaisuutta ulkoilmassa tai kylmissä olosuhteissa. Muista hypotermia ja harkitse ensihoidon hälyttämistä.” soveltumisesta kantelussa tarkoitettuun tapaukseen Hätäkeskuslaitos katsoo, että olosuhteet (kylmä vesi) voidaan sellaisenaan katsoa vastaavan ohjeessa mainittua kylmää olosuhdetta. Sen sijaan elottomuuden kesto on jäänyt tapauksessa epäselväksi ja siten kyseisen ohjeen soveltaminen tulkinnanvaraiseksi. Mikäli veden varaan joutumiselle sekä elottomuuden kestolle olisi kyetty hätäpuhelussa selvittämään edes jonkinlainen arvioitu tapahtuma-aika, tulisi ohje vähintäänkin huomioon otettavaksi.

3.2 Hätäpuhelutallenteet

Käytettävissäni olevasta ensimmäisen hätäpuhelun tallenteesta ilmenee muun muassa seuraavaa.

Soittaja (S): ”Eli - - - järvellä tossa on tommonen tuuliavanto niin siellä on luistelija ja se on käsittääkseni kuollut, tönin sitä vähän niin ei mitään tapahdu, en uskalla itse mennä sitä nostamaan.”...

Päivystäjä (P): ”Onks se siinä vedessä?”

S: ”mä oon ite luistelija”... ”vedessä”

P: ”Ja tota missä päin sitä - - - järveä olet”

(S:n ja P:n keskustelua tapahtumapaikan määrittämiseksi.)

P: ”Ja tota, onko se sun mielestä ihan kuollut?”.

S: ”On.”

P: ”Joo ja miten kaukana rannasta arviolta?”

S: "Maksimissaan 50 metriä tai 30 metriä."

P: "Okei, no niin selvä. Mä laitan pelastuslaitoksen ja poliisin siihen, jäätkö odottamaan."

Toisessa puhelussa on kysymys siitä, että soittaja varmisti tapahtumapaikan koordinaatit.

3.3 Oikeusohjeita

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 12 §:ssä säädetään päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävistä:

Hätäkeskuslaitoksen päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävänä on:

- 1) vastaanottaa hätäilmoituksia;
- 2) arvioida hätäilmoituksen perusteella tehtävän kiireellisyys ja tilanteen edellyttämät voimavarat;
- 3) välittää ilmoitus tai tehtävä käytettävissä olevien tietojen perusteella sekä suorittaa siihen liittyvät muut välittömät toimenpiteet;
- 4) antaa välitettyyn ilmoitukseen tai tehtävään liittyen tukipalveluja pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten tehtäviä hoitaville yksiköille tai hälytetyille tahoille sekä muulle viranomaisen ohjeessa mainitulle, kuten rajavartiolaitoksen yksikölle;
- 5) tehdä ratkaisu ilmoituksen tai tehtävän välittämättä jättämisestä, mikäli ilmoitus tai tehtävä ei edellytä hälyttämistä tai muuta välittämistä;
- 6) keskeyttää ja lopettaa vastaanotettua ilmoitusta koskeva yhteydenotto, jos asian laatu osoittaa, että se ei kuulu Hätäkeskuslaitoksen tehtäviin tai kysymyksessä ei ole hätäilmoitus;
- 7) antaa mahdollisuuksien mukaan ilmoituksen tekijälle hätäilmoituksen käsittelyn yhteydessä hätätilanteeseen liittyen neuvontaa ja ohjausta; sekä
- 8) huolehtia Hätäkeskuslaitokselle kuuluvista muista kiireellisistä tehtävistä.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu ilmoituksen tai tehtävän välittämättä jättämisestä sekä 6 kohdassa tarkoitettu yhteydenoton keskeyttämisestä ja lopettamisesta ei tehdä erillistä päätöstä. Yhteydenoton keskeyttämisestä tai lopettamisesta sekä ratkaisusta jättää ilmoitus tai tehtävä välittämättä on ilmoitettava ilmoituksen tekijälle.

Suoritettaessa 1 momentin mukaisia tehtäviä ja toimenpiteitä on otettava huomioon asianomaisten viranomaisten Hätäkeskuslaitokselle antamat 14 §:n 2 momentissa ja 14 a §:ssä tarkoitettut ohjeet.

Lain 14 § kuuluu:

Viranomaisten ja palveluiden tuottajien yhteistoiminnan tehostamiseksi sisäasiainministeriö asettaa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän.

Hätäkeskustoimintaan osallistuva viranomaisena antaa toimialaansa liittyvät tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevat ohjeet ja suunnitelmat Hätäkeskuslaitokselle. Valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjeet käsitellään ja sovitetaan yhteen ennen niiden käyttöönottoa Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävistä.

Hätäkeskuspäivystäjän päätöksenteon tulee perustua hätäilmoituksessa saatuihin tietoihin. Riskinarvio on suoritettava vastuuviranomaisten antamien tehtäväkäsittelyohjeiden mukaisesti. (Hätäkeskuslaitoksen operatiivisen toiminnan käsikirja, HAK-2016-573).

Sosiaali- ja terveysministeriön antaman ohjeen ”Terveystoimen tehtäväkäsittely hätäkeskuksessa – Yleisohje” kohta 714 ohjaa Hätäkeskuslaitoksen lausunnossa tarkemmin kuvatuin tavoin rannalta tai kelmasta löytyneen vainajan osalta käsittelemään hätäpuhelia poliisin toimialaan kuuluvana tehtävänä 37 ”Kuollut henkilö”.

Valtion virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

3.4 Arviointi

Hätäkeskuspäivystäjä A

Hätäkeskustoiminnasta annettua lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 262/2009 vp) päivystystehtävää suorittavan henkilöstön tehtävistä todetaan muun ohessa, että päivystystehtävää suorittavan virkamiehen keskeinen tehtävä on ”vastaanottaa hätätilanteisiin liittyviä ilmoituksia ja välittää ilmoitus tai tehtävä niille, joille sen hoitaminen kuuluu. Tehtävän välittäminen vastuutaholle tapahtuisi sen jälkeen, kun olisi arvioitu ilmoituksen perusteella tehtävän kiireellisyys ja tilanteen edellyttämät voimavarat. Päivystystehtävää hoitavalla olisi käytettävissä olevien tietojen nojalla oikeus soveltaa viranomaisen antamaa ohjetta tilannearvion perusteella ilmoitusta tai tehtävää välittäessä.”

Edellä oleva osoittaa, että hätäilmoituksen vastaanottavalla päivystäjällä on harkintavaltaa tehtävän välittämisessä ja tehtävän vaatiman kiireellisyyden arvioimisessa.

Käytettävissäni olevan aineiston ja saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella katson, että hätäkeskuspäivystäjä A on noudattanut tehtävänkäsittelyohjetta riskiarvioinnissa, eikä hän ole mielestäni ylittänyt harkintavaltaansa arvioidessaan saamiensa tietojen ja asiaa koskevan ohjeistuksen perusteella tehtävän kuuluvan kiireellisyysluokkaan B hälyttäen paikalle poliisin ja pelastuslaitoksen.

Hätäkeskuslaitos katsoo, että hätäpuhelun riskinarviossa olisi tullut ainakin pyrkiä selvittämään veden varaan joutumisen ajankohtaa ja vedestä löydetyn luistelijan elottomuuden varmistamiseksi ja elottomuuden keston arvioimiseksi olisi ollut ohjeiden mukaista, että hätäkeskuspäivystäjä olisi ohjeistanut ilmoittajaa kokeilemaan tämän kyynärnivelen jäykkyyttä. Edellä todetut selvitykset olisivat mahdollisesti selkeyttäneet ja luoneet paremmat perusteet oikean tehtävälajin valinnalle.

Mielestäni veden varaan joutuneen henkilön kyynärnivelen jäykkyyden kokeileminen ei tämän tapauksen olosuhteissa ole ollut realistista, mutta käsitykseni mukaan hätäkeskuspäivystäjä A olisi ollut perusteltua pyrkiä kysymyksiin selvittämään veden varaan joutumisen ajankohtaa ja sitä, mihin ilmoittajan käsitys kohdehenkilön olemisesta kuollut oli perustunut. Jos avannossa oleva henkilö on eloton, hänellä on ilmeisesti yllään jotakin kelluttavaa materiaalia. Tämä herättää esimerkiksi kysymyksen siitä, missä asennossa henkilö on kellunut, onko hänen kasvonsa olleet veden alla, millä tavalla ilmoittaja oli tönninyt kohdehenkilöä jne. Nyt hätäkeskuspäivystäjä A oli tyytynyt kysymään ilmoittajalta, ”onko se sun mielestä ihan kuollut”, ja saatuaan myönteisen vastauksen lähtenyt tehtävänkäsittelyssään siitä, että kohdehenkilö oli kuollut.

Pidän sinänsä epätodennäköisenä, että tässä tapauksessa ilmoittaja olisi pystynyt vastaamaan lisäkysymyksiin tehtävän kiireellisyyden arviointiin vaikuttavalla tavalla. Saatan kuitenkin edellä esitetyt käsitykseni hätäkeskuspäivystäjä A:n ja Hätäkeskuslaitoksen tietoon.

Mitä tulee kantelijan esittämään siitä, että hätäkeskuspäivystäjän olisi tullut antaa ilmoittajalle ohjausta pelastus- ja elvytystoimenpiteisiin, totean, että käsitykseni mukaan ilmoittajalla ei olisi ollut mahdollisuutta ryhtyä tällaisiin toimiin saattamatta itseään vaaraan. Myöskään tehtävänkäsittelyohje ei valitussa kiireellisyysluokassa ohjeista elvytyksen antamiseen.

Hätäkeskuspäivystäjä B

Hätäkeskuspäivystäjä B vastaanottamassa puhelussa oli kysymys tapahtumapaikan koordinaattien varmistamisesta. Asiassa ei ole tullut ilmi sellaista, mikä antaisi minulle aiheen toimenpiteisiin.

Tehtävänkäsittelyohjeet

Hätäkeskuslaitos katsoo lausunnossaan, että ohjeistus tämän kantelun kaltaisessa tilanteessa on hätäkeskuspäivystäjää ajatellen ainakin jossain määrin epäselvä ja tulkinnanvarainen oikeaa tehtävälajia valittaessa. Sen vuoksi Hätäkeskuslaitos saattaa havaitsemansa tulkintaongelman Hätäkeskuslaitoksen sekä terveystoimen yhteistoimintaa kehittävän ensihoitojaoksen tietoon mahdollisten toimenpiteiden arvioimiseksi.

Olen saanut tätä asiaa käsitellessäni saman käsityksen tehtävänkäsittelyohjeistuksen tulkinnanvaraisuudesta käsillä olevaan ja sen kaltaisiin tapauksiin.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Hätäpuhelun johdosta tehtävässä riskiarviossa turvattavana perusoikeutena voi olla perustuslain 7 §:ssä turvattu oikeus elämään. Oikeudesta elämään voidaan johtaa yleinen velvollisuus sellaisiin julkisen vallan toimiin, joilla edistetään elämän edellytyksiä (HE 309/1993 vp, s. 46). Yhtenä tällaisena toimena voidaan osaltaan pitää hätäkeskustoimintaan osallistuvan viranomaisen toimialaansa antamien tehtävien käsittelyä ja välittämistä ja muuta ilmoituksen tai tehtävän hoitamista koskevien ohjeiden mahdollisimman vähäistä tulkinnanvaraisuutta ja epäselvyyttä. On toki selvää, että tehtävänkäsittelyohjeissa ei ole mahdollista yksityiskohtaisesti käsitellä ja ohjata kaikkia mahdollisia hätäpuheluissa esille tulevia tilanteita.

Pidän perusteltuna Hätäkeskuslaitoksen menettelyä saattaa havaitsemansa tulkintaongelman Hätäkeskuslaitoksen sekä terveystoimen yhteistoimintaa kehittävän ensihoitojaoksen tietoon mahdollisten toimenpiteiden arvioimiseksi.

4 TOIMENPITEET

Lähetän jäljennöksen päätöksestäni tiedoksi hätäkeskuspäivystäjä A:lle edellä kohdassa 3.4 lausumani johdosta.

Lähetän jäljennöksen päätöksestäni tiedoksi myös Hätäkeskuslaitokselle ja pyydän sitä ilmoittamaan 26.2.2021 mennessä minulle, onko tässä asiassa esille tullut antanut Hätäkeskuslaitoksen lausunnossaan mainitsemalle yhteistyöviranomaiselle aiheen täydentää tai muuttaa ohjeistusta.

Lähetän päätökseni tiedoksi myös Hätäkeskukselle.

Esitän kantelijalle osanottoni hänen puolisonsa menehtymisen johdosta.